

تأثیر دو روش آموزشی کارگاهی و کلاسی مهارت‌های مطالعه و یادگیری بر راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی اراک

خدیجه احراری^{۱*}، شعبانعلی علیزاده^۲، محمد رضا علیزاده^۳

۱- گروه مامایی، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، ایران

۲- گروه جراحی عمومی، دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی اراک، ایران

۳- دانشجوی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی شهید بهشتی، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۱/۷/۶

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۴/۱۲

چکیده

سابقه و اهداف: با توجه به اهمیت شناخت تأثیر مداخلات آموزشی در جهت حل مشکلات یادگیری و عملکرد بهتر دانشجویان، این مقاله با هدف بررسی تأثیر دو روش آموزشی کارگاهی و نظام واحدی مهارت‌های مطالعه و یادگیری بر راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان انجام شد.

روش بررسی: این پژوهش از نوع شبه تجربی و به صورت دو گروه مداخله و یک گروه کنترل بود. نمونه پژوهش را کلیه دانشجویان پرستاری و مامایی ورودی ۱۳۹۰ دانشکده علوم پزشکی دانشگاه آزاد واحد اراک تشکیل می‌داد. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه مشخصات فردی و دموگرافیک و پرسشنامه ال ای اس ای استفاده شد. این پرسشنامه دارای ده مقیاس شامل نگرش، انگیزش، کنترل وقت، اضطراب، تمرکز، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، راهنمای مطالعه، خود آزمایی و راهبردهای آزمون می‌باشد. دانشجویان گروه‌های مداخله پس از تکمیل پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری طبق برنامه در دوره آموزشی مهارت‌های مطالعه و یادگیری شرکت کردند. سپس دانشجویان مجدداً پرسشنامه ال ای اس ای را تکمیل نمودند و داده‌ها توسط نرم افزار SPSS تجزیه و تحلیل شد.

نتیجه‌گیری: میانگین نمرات نگرش، پردازش اطلاعات، اضطراب و مدیریت زمان بعد از آموزش کلاسی افزایش داشت و این تغییر به لحاظ آماری کنترل معنی‌دار بود. میانگین نمرات پردازش اطلاعات اضطراب و خود آزمایی بعد از آموزش کارگاهی افزایش داشت و این تغییر به لحاظ آماری معنی‌دار بود.

اگر آموزش کلاسی با ضوابط کلاس‌های درسی برگزار گردد، احتمالاً نتایج بهتری از آموزش بدست خواهد آمد. همچنین در روش کلاسی چون حداقل در نیمی از ترم دانشجویان با مدرس مربوطه می‌توانند در ارتباط باشند و مشکلات و سؤالات خود را مطرح کرده و پاسخ دریافت کنند این روش می‌تواند ارزشمندتر باشد. به نظر می‌رسد انجام تحقیقی در خصوص تأثیر آموزش فردی و مشاوره تحصیلی دانشجویان بر اساس نیاز و ویژگی‌های آنان در تکمیل مطالعات موجود مفید است.

واژه‌های کلیدی: روش‌های آموزشی، مهارت‌های مطالعه و یادگیری

* (نویسنده مسئول): تلفن: ۰۸۶-۳۳۶۶۱۶۰۱، آدرس الکترونیکی: alizadeh3318@yahoo.com

ارجاع به این مقاله به صورت زیر است:

Ahrari Kh, Alizadeh Sh, Alizadeh M. R. *Effect of workshop compare to lecture on the study and learning strategies of nursing and midwifery students of Arak Branch of Azad University.* Journal of Medical Education and Development. 2013; 8(3): 23-32

مقدمه

یکی از ضرورت‌های نظام آموزشی عالی، گسترش و تقویت مهارت‌های تحصیلی لازم در دانشجویان است. در جامعه پیچیده و پیشرفته فعلی دیگر وظیفه نظام آموزشی یا دانشگاه مداخله مستقیم در جریان یادگیری و انتقال واقعیت‌های علمی به فراگیران نیست. بلکه نظام آموزشی در عصر اطلاعات، بر اساس ساختن زمینه تجارب و فعالیت‌های یادگیری و آموزش چگونه اندیشیدن و چگونه آموختن استوار شده است (۱). برای نیل به اهداف اساسی نظام آموزشی نیاز به شناخت دقیق وضعیت موجود دانش آموزان و دانشجویان از لحاظ مهارت‌های مطالعه و فراگیری دارد تا بتوان به تقویت و گسترش راهبردهای پیشرفت و تحصیلی و رفع موانع پرداخت. توجه به راهبردهای یادگیری و تدریس به عنوان یکی از راهکارهای عملی برای بهبود کیفیت آموزش در سومین کنفرانس بین‌المللی آموزش پزشکی مورد تأکید قرار گرفته است که شناخت این راهبردها گامی اساسی برای مداخلات آموزشی مناسب می‌باشد (۲).

آغاز تحصیلات عالی برای دانشجویان تجربه جدیدی است. از مشکلات موجود در نظام دانشگاهی، مسأله شکست تحصیلی است. عدم یادگیری دروس و عدم پیشرفت تحصیلی که در شکل شدیدتر خود منجر به شکست تحصیلی می‌شود منجر به ایجاد هزینه‌هایی برای دولت، خانواده و فرد دانشجوی می‌شود که اهم آن‌ها شامل اتلاف هزینه‌های جاری اداره دانشگاه‌ها، اتلاف سرمایه گذاری برای احداث و تجهیز فضاهای آموزشی، اتلاف هزینه‌های مستقیم آموزش نظیر نوشت افزار و سایر وسایل تحصیلی، شهریه (دانشگاه‌های غیر دولتی)، اتلاف هزینه‌های رفت و آمد درون و برون شهری، هزینه فرصت از دست رفته بر اثر دیرتر راه یافتن به بازار کار و مواردی نظیر سرخوردگی، از دست رفتن روحیه، احساس حقارت، افسردگی و ... می‌شود که جملگی مانع شکوفایی کامل استعدادها و توانایی‌های فرد شکست خورده در تحصیل می‌شود (۳).

یکی از دلایل افت و شکست تحصیلی می‌تواند مربوط به ضعف مهارت‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان باشد. با وجود

آنکه روان‌شناسی شناختی در طی چند دهه فعالیت خود روش‌های کاربردی، آسان و مؤثری را ارائه نموده است، اما افت تحصیلی دانش آموزان و دانشجویان در کشور ما و شیوع شکایات مربوط به اشکال در تمرکز هنگام مطالعه، برنامه ریزی وقت و انگیزش در بین دانش آموزان و دانشجویان حاکی از آن است که شیوه‌های نوین مؤثر مطالعه و یادگیری مورد استقبال و استفاده فراگیران قرار نگرفته است. دلایل این بی‌توجهی را می‌توان به آشنا نبودن دانش آموزان و دانشجویان با این روش‌ها، وجود موانع نگرشی و انگیزشی برای تجربه کردن و تسلط یافتن بر آن‌ها، مربوط دانست (۴).

در چند سال اخیر پردازش اطلاعات به عنوان یکی از نظریه‌های یادگیری مورد توجه زیادی قرار گرفته است. بر اساس این نظریه‌ها، راهبردهایی وجود دارند که با بهره‌گیری از آن‌ها می‌توان یادگیری را تسهیل نمود (۴). راهبردهای یادگیری شامل هر تفکر، رفتار، عقاید یا احساساتی است که کسب درک انتقال بعدی دانش و مهارت‌های جدید را تسهیل می‌نماید. مطالعات انجام شده نشان داده‌اند که ارتباط مثبتی بین راهبردهای یادگیری مورد استفاده دانشجویان و موفقیت تحصیلی آنان وجود دارد (۵-۹).

با در نظر گرفتن شرایط محیط آموزشی جدید یعنی دانشگاه و ورود دانشجویان در این سیستم آموزشی اگر تمهیدات لازم در نظر گرفته نشود ممکن است افت تحصیلی رخ دهد، لذا با انجام طرح‌هایی در مورد تأثیر روش‌های آموزشی مهارت‌های مطالعه و یادگیری بر راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان نه تنها وضعیت دانشجویان در بکارگیری استراتژی‌های یادگیری مشخص خواهد شد، بلکه می‌توان با آموزش‌های مناسب به نتایج بهتری در عملکرد تحصیلی آن‌ها رسید. همچنین می‌توان آموزش استراتژی‌های مطالعه را به عنوان یک ضرورت نه فقط در دانشگاه‌ها بلکه در مدارس نیز در نظر گرفت.

از طرف دیگر مطالعات انجام شده قبلی در مورد آموزش مهارت‌های مطالعه یا در کشورهای خارجی بوده است و یا

پرسشنامه استاندارد LASSI که اولین بار در دانشگاه نگزاس مورد استفاده قرار گرفت و در حال حاضر در بسیاری از دانشگاه‌های جهان به منظور شناخت مشکلات تحصیلی و ارائه مشاوره به کار برده می‌شود (۱۰)، دارای ده مقیاس شامل نگرش، انگیزش، کنترل وقت، اضطراب، تمرکز، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، راهنمای مطالعه، خود آزمایی و راهبردهای آزمون می‌باشد. هر مقیاس موارد زیر را بررسی می‌کند:

نگرش: علاقه دانشجویان نسبت به دانشکده و تحصیل
انگیزش مطالعه سطح پشتکار خود تنظیمی و تمایل به سخت کوشی در انجام وظایف تحصیلی
کنترل وقت: برنامه ریزی مناسب برای استفاده از وقت
برای تمام وظایف تحصیلی
اضطراب: نگرانی دانشجویان در مورد دانشگاه و عملکرد آنان در دانشگاه
تمرکز: توانایی دانشجو برای توجه به وظایف تحصیلی و دروس
پردازش اطلاعات: استفاده از بسط پایش میزان درک و استدلال

انتخاب ایده اصلی توانائی در یافت نکات مهم درس
راهنمای مطالعه استفاده از تکنیک‌های حمایت کننده یا موادی که به یادگیری و نیز به خاطر آوردن اطلاعات کمک می‌کنند.

خود آزمایی: تلاش برای مرور و آماده شدن برای کلاس و امتحان

راهبردهای آزمون: راهبردهای آماده سازی برای آزمون و نحوه پاسخ دهی در آزمون (۱۰).

پس از تکمیل پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری توسط کلیه دانشجویان، گروه‌های مداخله طبق برنامه در دوره آموزشی مهارت‌های مطالعه و یاد گیری شرکت کردند. مدت زمان کل آموزش به شیوه کارگاهی ۱۶ ساعت بود که طی دو روز به مدت ۸ ساعت در روز در دانشکده پرستاری و مامایی برگزار شد.

فقط در مورد دانشجویان با استعداد خاص انجام شده است. با توجه به تعداد اندک پژوهش‌های انجام شده به خصوص از نوع تجربی بر روی راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان و تاکید مطالعات قبلی بر انجام تحقیقات مشابه روی دانشجویان رشته‌های مختلف برای مداخلات آموزشی در جهت اصلاح راهبردهای مطالعه و یادگیری و با توجه به اهمیت شناخت تأثیر مداخلات آموزشی در جهت حل مشکلات یادگیری و عملکرد بهتر دانشجویان، در مطالعه حاضر تأثیر دو روش آموزشی کارگاهی و نظام واحدی مهارت‌های مطالعه و یادگیری بر راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه آزاد اسلامی اراک ارزیابی شد.

روش بررسی

این پژوهش از نوع شبه تجربی است. جامعه پژوهش دانشجویان پرستاری و مامایی دانشکده علوم پزشکی دانشگاه آزاد واحد اراک و نمونه پژوهش کلیه دانشجویان پرستاری و مامایی ورودی ۱۳۹۰ بودند. به طور متوسط ۳۰ نفر دانشجوی مامایی و ۴۵ نفر دانشجوی پرستاری در هر سال وارد دانشگاه آزاد اسلامی اراک می‌شوند. بر اساس نمرات آزمون اولیه حاصل از تکمیل پرسشنامه LASSI، رشته تحصیلی، سن، جنس، وضعیت تأهل و شغل دانشجویان به سه دسته همسان مداخله و کنترل تقسیم شدند. ۱۰ دانشجوی مامایی و ۱۵ دانشجوی پرستاری در گروه آموزش کارگاهی، ۸ دانشجوی مامایی و ۱۲ دانشجوی پرستاری در گروه آموزش کلاسی معمول و ۱۰ دانشجوی مامایی و ۱۵ دانشجوی پرستاری نیز در گروه کنترل قرار گرفتند. دانشجویانی که در کارگاه و کلاس‌ها به طور کامل شرکت کردند و پرسشنامه را به طور کامل تکمیل نمودند در مطالعه قرار گرفتند. دانشجویانی که علاوه بر آموزش کارگاهی یا کلاسی مشاوره دیگری داشتند در تحقیق قرار نمی‌گرفتند. در مورد گروه کنترل و بدون آموزش نیز کسانی که مشاوره دیگری داشتند در تحقیق قرار نمی‌گرفتند. دانشجویان داوطلبانه و البته بر اساس معیارهایی که ذکر شد در گروه‌های مداخله و کنترل شرکت داشتند.

با توجه به نرمال بودن توزیع نمرات دانشجویان برای مقایسه گروه‌ها از نظر نمرات کسب شده از پرسشنامه راهبردهای مطالعه و یادگیری، از آزمون تی دانشجویی استفاده شد و برای مقایسه نمرات قبل و بعد از کارگاه و قبل و بعد از کلاس از آزمون تی زوج استفاده شد و $P < 0/05$ معنی‌دار در نظر گرفته شد.

در پردازش داده‌ها برای تعیین میانه میانگین و انحراف معیار داده‌های کمی نیز از آمار توصیفی استفاده شد. لازم به ذکر است که نمرات گروه‌های مداخله و کنترل قبل از مداخله نیز مقایسه شدند. کلیه دانشجویان رضایت خود را جهت شرکت در تحقیق اعلام کرده بودند و به ایشان اطمینان داده شد که اطلاعات شخصی آن‌ها بدون نام منظور می‌گردد.

یافته‌ها

دانشجویان هر سه گروه از نظر سن، جنسیت و رشته تحصیلی یکسان بودند، به طوری که تمام دانشجویان سه گروه دختر بوده و از نظر رشته تحصیلی، ۶۰ درصد دانشجویان در هر گروه، دانشجویان پرستاری و ۴۰ درصد مابقی را دانشجویان مامایی تشکیل می‌دادند. میانگین سنی گروه‌های آموزشی کارگاهی، آموزش کلاسی و کنترل به ترتیب $20/70 \pm 1/81$ ، $21/58 \pm 1/70$ و $20/88 \pm 1/83$ بود و اختلاف آماری معنی داری بین گروه‌ها از نظر سنی نیز وجود نداشت.

بر اساس اهداف تحقیق نمرات نگرش، انگیزش، کنترل وقت، اضطراب تمرکز، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، راهنمای مطالعه، خود آزمایی و راهبردهای آزمون کلیه دانشجویان گروه‌های مداخله و کنترل قبل و بعد از آموزش بررسی و با یکدیگر مقایسه شدند (جدول‌های ۱ و ۲).

میانگین نمرات نگرش، انگیزش، کنترل وقت، اضطراب، تمرکز، پردازش اطلاعات، انتخاب ایده اصلی، راهنمای مطالعه، خود آزمایی و راهبردهای آزمون در سه گروه کارگاه، کلاس و کنترل در مرحله قبل از آموزش اختلاف آماری معنی داری نداشت و به صورت گروه‌های همسان وارد مطالعه شدند.

در روش کارگاهی بعد از آموزش هر قسمت در خصوص ۱- تعیین و تنظیم اهداف تحصیلی (شامل نگرش، انگیزه تصمیم‌گیری و قدرت اراده) ۲- برنامه ریزی درسی و عادت‌های مطالعه ۳- جدول برنامه ریزی درسی خود کنترل اسکینر ۴ ارائه روش‌های پردازش اطلاعات ۵- قانون مرور و تکرار و توضیح منحنی فراموشی ۶- اضطراب امتحان و راهکارهای پیشگیری از آن ۷- بهترین شیوه حضور در کلاس و مهارت یادداشت برداری ۸- ایجاد تمرکز و راهکارهای پیشگیری از حواسپرتی ۹- مدیریت زمان احیاء زمان‌های بلا استفاده و تنظیم اولویت‌ها توضیح داده شد و به دانشجویانی که در گروه‌های پنج نفره قرار داشتند تمرین‌هایی در مورد کاربرد مطالب تدریس شده از دروس علوم پزشکی ارائه می‌شد سپس هر گروه گزارشی ارائه می‌دادند و در نهایت موارد لازم توسط مدرس اصلاح می‌شد.

در روش تشکیل کلاسی یک واحدی در طی ۱۶ جلسه هر هفته به میزان یک ساعت بر گزار گردید. محتوای مطالب دوره آموزشی مشابه دوره کارگاهی بود با این تفاوت که از روش سخنرانی و سؤال و جواب استفاده شد و به جای تمرینات گروهی و عملی شرکت‌کنندگان تکالیف فردی داشتند که در این روش نیز اصلاحات لازم بازخورد داده می‌شد. مدرس در کل دوره و در هر دو روش یکسان بود. در تدریس از مثال‌های رشته‌های علوم پزشکی و از ویدئو پروژکتور و تخته سفید و ماژیک استفاده شد.

در انتهای ترم مجدداً کلیه دانشجویان پرسشنامه ال ای اس ای را تکمیل کردند. نمرات دانشجویانی که بین صدک پنجاهم تا هفتاد و پنجم قرار گرفتند نشان دهنده مهارت خوب و نمرات بالاتر از ۷۵ بیانگر مهارت عالی دانشجویان در استفاده از راهبردهای مذکور بود. دانشجویانی که نمرات آنان زیر صدک ۵۰ قرار گرفت برای بهبود راهبردهای مطالعه و یادگیری خود نیاز به راهنمایی و کمک داشتند.

جدول ۱: آزمون نمونه‌ها در ده حیطة راهبردهای مطالعه و یادگیری گروه‌های آموزش کارگاهی و کلاسی بعد از آموزش

حیطه	اختلاف میانگین	اختلاف انحراف معیار	Sig. (2-tailed)
منظور اصلی	۰/۲۵	۵/۰۲	۰/۸۲
نگرش	۰/۲۵	۴/۴۳	۰/۸
تمرکز	۰/۰۰۰	۵/۰۵	۱
پردازش	۰/۳۰	۳/۰۶	۰/۶۶
انگیزه	۰/۲۰	۵/۷۸	۰/۸۷
اضطراب	۰/۲۰	۴/۵۶	۰/۸۴
استراتژی	۰/۵۵	۶/۱۷	۰/۶۹
مدیریت زمان	۰/۳۰	۴/۵۴	۰/۷۷
خود آزمایی	۰/۰۵	۵/۱۸	۰/۹۶
کمک‌های مطالعه	۰/۲۵	۵/۰۶	۰/۸۳

میانگین نمرات نگرش ($P=0/8$)، انگیزش ($P=0/87$)، مدیریت زمان ($P=0/77$)، اضطراب ($P=0/84$)، تمرکز ($P=1$)، پردازش اطلاعات ($P=0/66$)، انتخاب منظور اصلی ($P=0/82$)، کمک‌های مطالعه ($P=0/83$)، خودآزمایی ($P=0/96$) و استراتژی ($P=0/69$) دانشجویان در دو گروه کارگاه و کلاس بعد از آموزش اختلاف آماری معنی‌داری نداشتند.

اما در مقایسه نمونه‌ها قبل و بعد از آموزش میانگین نمرات نگرش ($P=0/09$)، پردازش اطلاعات ($P=0/01$)، اضطراب ($P=0/00$)، مدیریت زمان ($P=0/01$) و خودآزمایی ($P=0/03$) بعد از آموزش کارگاهی افزایش داشت و این تغییر به لحاظ آماری قابل ملاحظه بود.

همچنین در مقایسه نمونه‌ها قبل و بعد از آموزش میانگین نمرات نگرش ($P=0/08$)، پردازش اطلاعات ($P=0/01$)، اضطراب ($P=0/00$)، مدیریت زمان ($P=0/01$) و خودآزمایی ($P=0/03$) بعد از آموزش کارگاهی افزایش داشت و این تغییر به لحاظ آماری قابل ملاحظه بود.

جدول ۳: آزمون نمونه‌ها در ده حیطة راهبردهای مطالعه و یادگیری گروه آموزش کارگاهی (بعد از آموزش) و گروه کنترل (در مرحله دوم)

حیطه	اختلاف میانگین	اختلاف انحراف معیار	Sig. (2-tailed)
منظور اصلی	۰/۶۴	۵/۳۷	۰/۶۲
نگرش	-۲	۴/۲۵	۰/۰۷
تمرکز	۰/۱۱	۴/۳۸	۰/۹۱
پردازش	۳/۵۲	۲/۲۱	* ۰/۰۰۰
انگیزه	۱/۳۵	۵/۰۴	۰/۲۸
اضطراب	-۳/۷۶	۴/۴۲	* ۰/۰۰۰
استراتژی	۱/۴۷	۵/۰۳	۰/۲۴
مدیریت	-۲/۷۶	۵/۳۶	۰/۰۵
خود آزمایی	-۲/۷۶	۴/۹۶	* ۰/۰۳
کمک‌های مطالعه	۰/۶۴	۵/۷۰	۰/۶۴

در مقایسه نمرات دانشجویان شرکت کننده در گروه کارگاه و گروه کنترل میانگین نمرات پردازش اطلاعات ($P=0/000$)، اضطراب ($P=0/000$) و خودآزمایی ($P=0/03$) در مقایسه نمونه‌ها قبل و بعد از آموزش کارگاهی به لحاظ آماری تغییر قابل ملاحظه‌ای داشتند.

در مقایسه نمرات دانشجویان شرکت کننده در گروه کارگاه و گروه کنترل میانگین نمرات پردازش اطلاعات ($P=0/000$)، اضطراب ($P=0/000$) و خودآزمایی ($P=0/03$) در مقایسه نمونه‌ها قبل و بعد از آموزش کارگاهی به لحاظ آماری تغییر قابل ملاحظه‌ای داشتند.

جدول ۴: آزمون نمونه‌ها در ده حیطة راهبردهای مطالعه و یادگیری گروه آموزش کلاسی (بعد از آموزش) و گروه کنترل (در مرحله دوم)

حیطه	اختلاف میانگین	اختلاف انحراف معیار	Sig. (2-tailed)
منظور اصلی	۰/۳۵	۴/۵۲	۰/۷۵
نگرش	۲/۰۵	۳/۳۹	* ۰/۰۲
تمرکز	۰/۵۲	۴/۱۵	۰/۶۰
پردازش	۳/۸۲	۳/۱۶	* ۰/۰۰
انگیزه	۰/۰۵	۵/۲۸	۰/۹۶
اضطراب	۳/۸۸	۴/۱۰	* ۰/۰۰
استراتژی	۰/۲۹	۵/۷۰	۰/۸۳
مدیریت	۲/۴۷	۴/۰۹	* ۰/۰۲۴
خود آزمایی	۱/۰۵	۳/۰۷	۰/۱۷
کمک‌های مطالعه	۰/۲۹	۲/۶۶	۰/۶۵

($P=۰/۰۲۴$) دانشجویان بعد از آموزش کلاسی به لحاظ آماری تغییر قابل ملاحظه‌ای داشتند.

با مقایسه نمرات دانشجویان شرکت کننده در کلاس و گروه کنترل میانگین نمرات نگرش ($P=۰/۰۲$)، پردازش اطلاعات ($P=۰/۰۰۰$)، اضطراب ($P=۰/۰۰۰$) و مدیریت زمان

بحث

زمان و خود آزمایی بعد از آموزش کارگاهی افزایش داشته است و این تغییر به لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. اما با مقایسه میانگین نمرات گروه کارگاه بعد از آموزش و گروه کنترل در مرحله دوم مشخص شد که آموزش کارگاهی در سه حیطة اضطراب، خود آزمایی و پردازش اطلاعات مؤثر بوده است. با وجودی که نگرش دانشجویان در بعد از آموزش کارگاه تغییر کرد اما چون دانشگاه محل برخورد آرا و عقاید است و دیدگاه‌های مختلف در تمام زمینه‌های درسی و غیردرسی مطرح می‌گردند و مورد بحث و انتقاد قرار می‌گیرند و غالباً جنبه‌های مثبت و منفی هر دیدگاهی مطالعه می‌شود به همین دلایل، احتمال تغییر نگرش برای کلیه دانشجویان وجود دارد (۱۱)، لذا گروه کنترل نیز تحت تأثیر قرار گرفت و نمرات نگرش این گروه نیز تغییر کرد. به گونه‌ای که در نهایت تفاوت معنی‌داری با گروه آموزش کارگاهی نداشت.

در این پژوهش تأثیر دوره‌های آموزشی کلاسی و کارگاهی مهارت‌های مطالعه و یادگیری بر میزان استفاده از راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان پرستاری و مامایی دانشکده علوم پزشکی دانشگاه آزاد اسلامی اراک در سال ۱۳۹۰ بررسی شد که در بررسی‌های آماری تفاوت قابل ملاحظه‌ای از نظر سن، جنسیت و رشته تحصیلی در بین گروه‌های آموزشی و کنترل وجود نداشت.

میانگین نمرات ده حیطة راهبردهای مطالعه و یادگیری در آزمون اولیه گروه‌های مختلف آموزشی و کنترل اختلاف معنی‌داری به لحاظ آماری نداشتند. با توجه به مقایسه نمونه‌های شرکت کننده در مرحله قبل و بعد از آموزش و همچنین مقایسه با گروه کنترل، مشخص شد که میانگین نمرات دانشجویان گروه آموزش کارگاهی قبل و بعد از آموزش در حیطة‌های نگرش، پردازش اطلاعات، اضطراب، مدیریت

پیشرفت عملکرد دانشجویان به خصوص در امتحانات خاص کمک می‌کند (۱۴).

در مطالعه حقانی و همکاران در سال ۱۳۸۷ نمرات دانشجویان پس از شرکت در دوره آموزشی در مقایسه با گروه کنترل در ۵ حیطه انتخاب ایده اصلی راهنمای مطالعه پردازش اطلاعات خود آزمایی و استفاده از راهبردهای آزمون نسبت به گروه کنترل افزایش معنی داری را نشان داد که بیانگر تأثیر آموزش بر بهبود مهارت‌های مطالعه و یادگیری دانشجویان بود (۱۵). در تحقیق حاضر آموزش منجر به بهبود نمرات اضطراب و مدیریت زمان در آموزش کلاسی شد در حالی که در تحقیق حقانی تغییر قابل ملاحظه‌ای در این دو حیطه وجود نداشت. البته تفاوت‌های فردی و رشته‌ای دانشجویان و نمرات آزمون ورودی آن‌ها و همچنین محتوای آموزشی و تفاوت مدرسین و شیوه تدریس ممکن است علت این اختلافات باشد. لازم به ذکر است نمونه‌های مورد بررسی در تحقیق حقانی و همکاران دانش آموزان استعداد درخشان بودند.

نتیجه‌گیری

در این مطالعه آموزش به صورت کارگاهی یا کلاسی هر دو بر حیطه‌های پردازش اطلاعات و اضطراب مؤثر بودند اما آموزش کلاسی تعداد حیطه‌های راهبردهای یادگیری بیشتری را بهبود داد. اگر آموزش کلاسی با همان ضوابط کلاس‌های درسی به عنوان مثال حضور و غیاب در نظر گرفتن نمره در کارنامه یا ملاکی برای قبولی برگزار گردد، احتمالاً نتایج بهتری از آموزش بدست خواهد آمد. هم چنین از این نظر که دانشجویان در طول ترم می‌توانند با مدرس مربوطه در ارتباط باشند و مشکلات و سؤالات خود را مطرح کرده و پاسخ دریافت کنند روش کلاسی می‌تواند ارزشمند تر باشد.

پیشنهاد دیگری که می‌تواند مفید واقع گردد برگزاری کارگاهی برای مدرسین دروس مختلف می‌باشد و اینکه مدرس هر واحد درسی آموزش مهارت‌های مطالعه را در کلاس درس اختصاصی اجرا نماید. هیچ دورن و همکاران در سال ۲۰۰۰ بیان کردند که اگرچه آموزش کارگاهی و کلاسی هر دو در

هم چنین با مقایسه نمونه‌های شرکت کننده در مرحله قبل و بعد از آموزش کلاسی و همچنین مقایسه با گروه کنترل مشخص شد که میانگین نمرات نگرش پردازش اطلاعات، اضطراب و مدیریت زمان، بعد از آموزش کلاسی افزایش داشته است و این تغییر به لحاظ آماری معنی‌دار می‌باشد. به عبارت دیگر آموزش کلاسی بر بهبود چهار حیطه راهبردی مطالعه و یادگیری مؤثر بود.

دلیل اینکه نگرش دانشجویان بعد از آموزش کلاسی در مقایسه با گروه کنترل بیشتر بود اما نمرات نگرش بعد از آموزش کارگاهی در مقایسه با گروه کنترل تفاوت معنی‌داری نداشت ممکن است به این مورد بر گردد که در آموزش کلاسی فرصت بیشتری برای بحث و تبادل نظر در خصوص حیطه‌های مختلف وجود داشته است و احتمال تکرار مطالب آموزشی در طی ترم بیشتر بوده است.

آنچه از تحقیق حاضر و تحقیقات گذشته بدست می‌آید آن است که آموزش منجر به بهبود راهبردهای مطالعه و یادگیری می‌شود و نکته قابل توجه این است که در تحقیقات مختلف آموزش حیطه‌های متفاوت را تحت تأثیر قرار داده است و مورد توجه قرار گرفتند. در مطالعه‌ای در هنگ‌کنگ در سال ۲۰۰۷ با تأکید بر دو حیطه نگرش و انگیزش پیشنهاد شد که با انجام مداخلات آموزشی می‌توان راهبردهای مطالعه و یادگیری دانشجویان را تغییر داد (۱۲) در مطالعه‌ای که در میشیگان امریکا در خصوص یادگیری دانشجویان روان شناسی انجام شد میانگین نمرات انگیزه و استفاده از راهبردهای مطالعه در گروهی که آموزش دیده بودند بهبود یافته بود (۱۳). وست سی و سادسکی در سال ۲۰۱۱ تحقیقی تحت عنوان آیا در دانشکده‌های پزشکی استراتژی‌های مطالعه بر عملکرد آکادمیک دانشجویان مؤثر است انجام دادند. نتایج حاکی از آن بود که دو مهارت مطالعه مدیریت زمان و خود آزمایی نشانگرهای قوی در پیش بینی عملکرد آکادمیک هستند و اولویت بندی و سازماندهی زمان مطالعه و آموزش دانشجویان در پیش بینی ترکیب و پاسخ به سؤالات در زمان مطالعه به

تحقیقاتی در خصوص تأثیر آموزش فردی دانشجویان و مشاوره تحصیلی بر اساس نیاز و ویژگی‌های آنان، در تکمیل تحقیقات موجود مفید باشند.

افزایش بهبود نمرات دانشجویان مؤثر می‌باشد اما آموزش مهارت‌ها و شیوه خاص تدریس و رعایت حضور منظم و انجام تکالیف در کلاس درس اختصاصی پربارتر است و هزینه کم‌تری نیز خواهد داشت (۱۶). به نظر می‌رسد انجام

References

- 1- Hashemi A, Amiri I, Hemati A, et al. A comparison of study skills and learning by successful and unsuccessful students of Islamic Azad University Lamerd Branch. 2007-2008. <http://www.dr-hashemi.com/index.php?newsid=82>.
- 2- Trigwell K, Ashwin P, Millan ES. Evoked prior learning experience and approach to learning as predictors of academic achievement. *British Journal of Educational Psychology*. 2013; 83(3): 363-78.
- 3- Hosseini shahidi L, Atarodi A, Moghimian M. The survey of using learning strategies rate in students. *Horizon of Medical Sciences*. Journal of Gonabad University of Medical Sciences and Health Services. 2005; 11(1): 53-60.
- 4- Saif AA. Learning and study methods. Tehran: Doran. 1997. [Persian]
- 5- Khadivezadeh T, Saif AA, Valae N. Learning and study strategies of medical students in Mashhad University of Medical Sciences and Health Services. *Journal of Medical Education*. 2001; 1(2): 112-20. [Persian]
- 6- Prus J, Hatcher L, Hope M, et al. The Learning And Study Strategies Inventory (LASSI) as a predictor of first-year college academic success. *Journal of The First-Year Experience & Students in Transition*. 1995; 7(2): 7-26.
- 7- Keane M. Preferred learning styles and study strategies in a linguistically diverse baccalaureate nursing student population. *Journal of Nursing Education*. 1993; 32(5): 214-21.
- 8- Kamkar A. A comparison of study and learning methods of two weak and good student groups of Medical Sciences University of Yasoog [dissertation]. Tehran: Allame Tabatabaie University. 1997. [Persian]
- 9- Weinstein CE. LASSI user's manual. Florida: H & H Publishing Co. 1987.
- 10- Karimi Y. Social psychology. Tehran: Arasbaran Publication. 2003. [Persian]
- 11- Yip MCW. Differences in learning and study strategies between high and low achieving university students: A Hong Kong study. *Educational Psychology*. 2007; 27(5): 597-606.

- 12- Caliskan M, Sunbul AM. The effects of learning strategies instruction on metacognitive knowledge, using metacognitive skills and academic achievement (Primary education sixth grade Turkish course sample). *Educational sciences: Theory and Practice*. 11(1): 148-153.
- 13- West C, Sadoski M. Do study strategies predict academic performance in medical school? *Medical Education*. 2011; 45(7): 696-703.
- 14- Haghani F, Khadivzade T. The effect of a learning and study skills workshop on talented students' learning and study strategies in Isfahan University of Medical Sciences. *Iranian Journal of Medical Education*. 2009; 9(1): 31-40.
- 15- Hagedorn LS, Sagher Y, Siadet MV. Building study skills in a college mathematics classroom. *The Journal of General Education*, 2000; 49(2): 132-155.

Effect of workshop compare to lecture on the study and learning strategies of nursing and midwifery students of Arak Branch of Azad University

Ahrari Kh (MSc)^{*1}, Alizadeh Sh (MD)², Alizadeh MR (MD)³

1- Islamic Azad University, Department of Midwifery, Arak, Iran

2- Arak University of Medical Sciences, Department of Surgery, Arak, Iran

3- Medical student, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, Tehran, Iran

Received: 27 Sep 2012

Accepted: 3 Jul 2013

Abstract

Introduction: Every educational system should aim to improve educational skills of its students. This study aims to assess the effect of workshop based compare to lecture based education on the study and learning strategies of nursing and midwifery students of Arak Branch of Azad University

Methods: In this experimental study, the two different education method were evaluated with pre and post tests. All nursing and midwifery students who enrolled in nursing and midwifery faculty of Arak Branch of Azad University in 2011 were included. twenty students participated in class group, 25 students participated in workshop group and 17 students participated in the control group. LSSI questionnaire including, attitude, motivation, anxiety, time management, concentration, information processing, selecting main idea, self testing, study aids ,test strategies was used. After completing the questionnaire the intervention groups participated in workshop for 16 hours and in lectures for two hours per week over 8 weeks. The same questionnaire was used for post-test.

Results: Mean attitude, information processing, anxiety, time management scores improved after educational class in the intervention compared to the control group. Also after the workshop, mean information processing, anxiety and self testing scores improved.

Discussion: In this study educational class and workshop were effective on information processing and anxiety management. We recommend investigation about personal education and educational counseling based on the students' needs and wants.

Keywords: Education, methods, study skills, learning skills

^{*}Corresponding author's email: khahrari@iau_arak.ac.ir

This paper should be cited as:

Ahrari Kh, Alizadeh Sh, Alizadeh M. R. *Effect of workshop compare to lecture on the study and learning strategies of nursing and midwifery students of Arak Branch of Azad University*. Journal of Medical Education and Development. 2013; 8(3): 23-32

This document was created with Win2PDF available at <http://www.daneprairie.com>.
The unregistered version of Win2PDF is for evaluation or non-commercial use only.